

פְּנֵה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֶב והוא כמו שהיה בעת חורבן ביה"ק, שזה היה בזמן שנטה הצל לאחר חצות היום, וכמש"כ 'אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב', ולכן רק לאחר חצות יום האלף השישי שהוא לאחר חמש מאות שנה תוכל לבוא הגאולה. **יוֹם וַיְצַל, הוּא סוּף נְלוּתָא** והיינו ששיעור יום וצל שהוא אלף חמש מאות שנה אז יהיה סוף הגלות. **וְשִׁיעוּרָא דְהַאי צֶל, שִׁית קְמָצִין וּפְלָגָא** ושיעור הצל הוא שש טפחים וחצי דהיינו שכאשר נחלק אלף שנה ל"ב שעות כל שעה הוא פ"ג שנים וד' חודשים, ואם כן שש וחצי שעות הוא ה' תקמ"א וח' חודשים שאז תוכל לבוא

אור הרשב"י

ארץ עזובה
לא הרומאים, לא הצלבנים, לא הביזנטים,
לא הממלוקים, לא הסלג'וקים, לא
העותומאנים, לא האנגלים, לא בני ישמעאל,
אף אחד מהם! תראו מה הם עשו פה בארץ –
הם בנו כאן ארץ לתפארה?! אף אחד מהם!
זה כבש – בא לבנות, אז השני בא, הכחיד.
וכל הזמן מלחמות על הארץ הטובה והרחבה.
למה? אומר הרמב"ן, כי הארץ לא סובלת
פרט לעם ישראל, לא סובלת אף אחד, רק
העם היהודי, היכן ששם אצבע, פרה כל
המקום סביב האצבע. הוא הצליח לבנות,
להפריח, לייבש ביצות, לטעת אקליפטוסים,
מי?! רק העם היהודי!!! כי הארץ שמרה לנו
אמונים! כי היא שלנו!!
אבל דבר אחד: צריך לדאוג שיהיה עם
ישראל בארץ ישראל על פי תורת ישראל.
וכשאינן על פי התורה – מפני מטאינו גלינו
מארצנו.

להתיישב בה, ניהא, אומר הרמב"ן: "וגם זו
ראיה גדולה והבטחה לנו: כי לא תמצא בכל
היישוב, בכל העולם, ארץ אשר היא טובה
ורחבה", יש כמו הארץ שלנו? בקעת גינוסר,
עמק הירדן?! חילופי מזג, שינוי מזג, בין צפת
לטבריה הגבוהה הקר, לחם הנמוך, בקעת
גינוסר על פירותיה, עמק יזרעאל, עמק הירדן
על יבוליו.

"כי לא תמצא בכל היישוב", אומר הרמב"ן,
"ארץ אשר היא טובה ורחבה ואשר היתה
מיושבת מעולם" – תמיד היא היתה מיושבת,
המזרח התיכון – ארץ ישראל, מרכז העולם,
והיום אין חרבה כמוה! כי מאז יצאנו ממנה,
לא קיבלה אומה ולשון, "וכולם משתדלים
להושיבה" – כולם מבקשים להתנחל בה,
קוראים לה: הולילנד, קוראים לה: חליל –
קדושה, 2000 שנה לא היינו פה וכולם ניסו
להתיישב בה ואף אחד לא הצליח, ארץ
אוכלת יושביה, היא נשארה ארץ שוממה,

הגאולה (מק"מ). **וּבְגוֹדֵל דְּמִשְׁחָא דְּבַר נֶשׁ, גֹּבֵר בֵּין גּוֹבְרִין**
 ושיעור הטפחים של הצל הוא כגודל מידתו של אדם בינוני גבר בין הגברים, דהיינו שטפח
 הוא ד' אצבעות ושש טפחים וחצי הוא כ"ו אצבעות, והיינו שבא לרמוז שאלו השעות
 והטפחים הם מיומו של הקב"ה ולכן שיעורם הוא כ"ו כמנין הוי"ה דז"א שהוא גבר בין גוברין
 בסוד ה' איש מלחמה, והיינו שהוא מובלע בין אנשים שהם א"א ואו"א שלמעלה ממנו ונוק'
 שתחתיו והוא באמצעם כאדם בינוני (מק"מ). **וְדוֹכְרָנָא דְּהָאֵי רָזָא דְּבִין**
חֲבַרְיָא, דְּכִתְיָב, (איוב ח) כִּי תִמּוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא יִדְעַע כִּי
צֶל יְמִינוּ עָלֵי אֶרֶץ וזכרון זה הוא סוד בין החברים שבזה כתוב כי תמול וגו'.
כִּי תִמּוֹל אֲנַחְנוּ בְּגִלוֹתָא, וְלֹא הוּינָא יְדַעֵי כִּי צֶל יְמִינוּ
עָלֵי אֶרֶץ, לְאֶשְׂרָאָה לֹוֹן קִדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא עָלֵי אֶרֶץ
 ופירושו כי אתמול שהוא אלף שנים אנחנו היינו בגלות, ולא היינו יודעים כי צל ימינו עלי
 ארץ דהיינו שצריך עוד שיעור צל שהוא עוד חמש מאות שנה, שאז הקב"ה ישכין אותנו
 בארץ ישראלכוז).

אור הרשב"י

רצון אם ישראל יהיו ראויים שיקדים הקב"ה
 בהם ויחיש ביאת המשיח כמאמרם ז"ל זכו
 אחישנה ושבאותם הקיצים היה לנו פתח
 תקוה שיחישנו בזכותינו יותר משאר השנים
 ע"ד מאי דאמור רבנן (סנהדרין דף צ' ע"ב)
 עד הכא לא תסתכי מכאן ואילך תסתכי
 שיוכל לבוא וכך נוכל לומר על כל אחד
 מהקיצים הנזכרים שבהם נסתכי כי עת רצון
 הם לזה אלא שבעוונותינו שרכו כמה קיצים

[ז] ולהבנת הענין נעתיק את מש"כ המקובל
 הרה"ג ר' עמנואל חי ריקי זיע"א בספרו יושר
 לבב - בית שני חדר רביעי פרק ג' וז"ל: כיצד
 מצינו בזהר הקדוש בפרט שנזכרו כמה קיצין
 וכיוצא בו בדברי רו"ל ואנו רואים כי עברו
 ומשיח לא בא ולכן אין ספק שכוונתם
 בקיצים אשר נתנו שלא דברו בקץ הסתום
 שאפילו למלאכי השרת לא נגלה אלא
 הקיצים שלהם הם קיצים מיוחדים שהיו עת

אור הרשב"י

כבר עברו ולא בא ואם לא נשוב בתשובה לא יבא עד כי יגיע הקץ האמיתי הסתום שעליו נאמר בעתה שאז יבא בלי ספק.

ושא נא עיניך וראה הדבר הזה על פי שני עדים והם שני פירושים אשר אני מפרש על פסוק (ישעיה פ"מ פס' א') נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם דברו על לב ירושלם וקראו אליה כי מלאה צבאה כי נרצה עונה כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה ופירושו הראשון כך הוא נ"חמו נ"חמו ע"מי ר"ת ע"נן כמאמרם ז"ל (סנהדרין דף צ"ח ע"א) זכו אחישנה וזכו ארי עם ענני שמיא כבר איניש יבא משיח ולפי שאחישנה קודם לבעתה הקדים נחמה זו לאחרת אשר אפרש עתה ורמזה בשני פעמים נחמו כי (כזו) [בזו] תהיה נחמה כפולה וזה יבא לך מפני שאתה עמי וצריך אני להוציאך מן הגלות כ"ש שנעשת עמי ממש שחזרת בתשובה ואם לא זכית שיחיש תתנחם כי בודאי בא בעתו כמאמרם ז"ל (שם) לא זכו בעתה וכן אמרו לא זכו עני ורוכב על חמור כי יבא משיח כעני ואז לא יהיה נחמה כפולה אלא פשוטה ולפי זה רמזו בר"ת נ"חמו ע"מי י"אמר כי הוא ר"ת ע"ני. וכן אני מוצא דס"ת נחמו נחמו עמי הוא וו"י דאם לא יחיש דקדים ה' ביאת המשיח מפני זכות שאז יבא בע"נן הקורא בראש ג' תיבות אלו אלא יאחר עד בו עתו בסוף הזמן שקצב לו ה' מפני שלא יהיה הדור זכאי אז יהיה אוי וו"י הרמזו בס"ת ג' אלו כדאמרן אבל מכל מקום יתנחמו נחמה גמורה להיותה גאולה

שאינ אחריה גלות מאחר שלא תקום מעצמה כאשר קמה בצאתה מגלות בבל שלכן היה לה כ"כ צרות בבית שני אלא ה' יקים אותה כמ"ש בזהר (עמוס פ"ה פס' ב') על פסוק (תנחומא בחוקתי ס"ג) נפלה ולא תוסיף לקום מגרמא אלא ה' יקימה וזהו יאמר אלהיכם ומ"מ אם לא יבא אלא כעני מחמת חסרון זכויות צרות גדולות יעברו אז על ישראל טרם יבא וכמאמרם ז"ל מעמיד עליהם מלך שקשים גזרותיו בהמן וזהו ר"ת י"אמר א"להיכם א"י לך ארץ אם לא יבא משיח אלא כעני הרמזו בר"ת הקודם לו שהוא ע"ני דאז יהיה מ"ר, כס"ת יאמ"ר אלהי"כם מרוב הצרות שיעברו ואח"כ אומר (ישעיה פ"מ פס' ד') דברו על לב ירושלים כי לב ירושלים הוא בה"מ והיושב על לב ירושלים היא שכנית כבודו אשר היא עמנו בגלות ולא בלבד צריך שיגאל אותנו מפני שאנו עמו ונחלתו כאמור נחמו עמי אלא גם מפני כבוד שכניתו ככתוב (ישעיה פרק מ"ה פס' א') למעני למעני אעשה וגו' ועוד מפני חרבן ירושלים עצמו כי הוא כסא ה' ככתוב וצריך לבנותה וזהו וקראו אליה נמצא שצריך שתתנחמו שודאי תגאלו מפני שאתם עמי ומפני כבודי העומד על ירושלים ומפני ירושלים עצמו מפני כבוד שכניתו תגאלו מאחר כי מלאה צבאה מפני ירושלים שהיה ראוי להעניש קצת על שלא פלט אתכם מיד שחטאתם וכמו שהעניש האדמה שקבלה דמו של הבל כשנהרג וכבר נרצה עונה מאחר

אור הרשב"י

שנחרבה ועמדה כ"ב שנים בחרבנה וזהו כי נרצה עונה וגם אתם שאתם עמי אף כי הטאתם לה' אלהיכם עתה הגיע קצכם להנאל מאחר שכבר קבלתם העונש וזהו כי לקתה מיד ה' כפלים בכל הטאתיה.

והפירוש השני הוא נחמו בין שתהיו דור שכלו זכאי נחמו בין שתהיו דור שכלו חייב דודאי תהיו נגאלים על ידי משיח בן דוד שאף הוא בא משורש אומה זכאה ואומה חייבת והוא מיהודה שהוא מישראל ומרות המואביה ונעמה העמונית וזהו ר"ת עמ"י עמון מואב ישראל או י"עקב או י"הודה וזהו יאמר אלהיכם אשר צוה עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית וכן מדוקדק [תיבת] יאמר י' אמר דבמקום עמון ומואב אמר עמוני ומואבי ביוד דממנה אנו למדים היתר הנשים שאילולי בן לא היה דוד ומשיח ראוי לבא בקהל ומי הוא הערב בזה דברו על לב ירושלים כי יש אם למקרא (פסחים דף פ"ו ע"ב) וירושלים נקרא ביוד אף כי נכתב בלי זוד והלב שהוא האות האמצעי שבו הוא שין והאות הקודמת לו והוא על הלב הוא ואו והוא האות שלקח יעקב מאליהו למשכון שיבא באלף הששי לבשר את בניו כמשאז"ל וזהו וקראו אליה אותיות אליה בסדר כי בלי ואו נקרא אליה חסר כמה פעמים כנגד יעקוב מלא כמשאז"ל וכן מדוקדק וקראו וקראו ו' אליה כלומר שתקרא הואו לאליה ותמלאנו בביאתו וסמך לדבר זה שיהיה פה רמז לאליהו הוא מאי דאיתא בירושלמי דברכות

(ירושלמי ברכות דף ל"ז ע"א, פ"ה ה"א) על פסוק ויהיה המה הולכים הלוך ודבר הכתוב באלישע כמה היו מדברים בחרבות ירושלים שנאמר (ישעיה פרק מ' פס' ב') דברו על לב ירושלים ובוה דעו כי יבא משיח ודאי דאי אליהו לא אתי משיח נמי לא אתי כמשאז"ל (ערוכין דף מ"ג ע"ב) ובא' מג' פנים הוא יבא או שיגיע זמנו הקצוב מה' או שיהיה דור שכלו זכאי ויחישנו או דור שכלו חייב שיכריחם מיד לשוב כבימי המן שמקושי גזרותיו שנגזרו לפנים שבו וכמאמרם ז"ל (ילקוט שמעוני ירמיהו פ"ג רמז ר"ע) מעמיד עליהם מלך שקשה גזרותיו כהמן דווקא כי אינו חפץ במיתתם ח"ו אלא בתשובתם אשר יעשו כדי שלא יבא עליהם צרות רבות ויבא מרם יטמעו בקליפות בענין שלא יהיה להם עוד תקומה ואף לפי ר"מ דפ' נשא דף קנ"ב ע"א דקאמר מלך שקשה גזרותיו כפרעה אתי שפיר שלא היו גזרותיו גזרת מות כי אם וימררו את חייהם וגו' ועל הפן הא' אומר כי מלאה צבאה ועל השני אומר כי נרצה עונה ועל הג' אומר כי לקחה מיד ה' כפלים בכל הטאתיה ומדלא כתיב כי לקחה מה' דהוה משמע שהיתה לוקחת ממנו חולאים רעים ונאמנים אלא מיד ה' ש"מ שעונה זה לקחה ע"י אמצעי והוא ע"י א"ה והוא כי מיסרם ע"י מלך שקשים גזרותיו כהמן כמשאז"ל כי בזה יש לאדם צער כפול מאילו היה מיסרו ה' ע"י חלאים רעים דאז אין לו כי אם צער אחד שמצטער בחליו אבל בזה יש לו צער כפול